

UNO

Kaja Cassiopeia Kraner

Terensko raziskavo med ljudmi na poti v Trstu, ki je potekala konec marca 2023, lahko opišem kot nevsakdanjo in vsebinsko bogato izkušnjo sodelovanja s posamezniki, ki so se znašli v težki situaciji. Jezikovne ovire, kulturne razlike, različne družbene pozicije med mano in sogovorniki ter vrsta predsodkov in neresnic, ki se širijo o njih (Lipovec Čebren in Zorn 2023), so sprva zelo oteževale stik s sogovorniki. Podobno kot Hariz Halilovich sem se spraševala: "Kako sploh pristopiti do osebe, ki ima za sabo dolgo, izčrpujočo pot, prežeto s slabimi izkušnjami (preganjanje, nasilno ravnanje, zapiranje po krivem)? Kako pristopiti do osebe, katere življenje je prikrajšano za večino tistega, kar sama razumem kot samoumevno, obenem pa naj bom pozorna, da s svojim pristopom ne pripomorem k nadaljnji stereotipizaciji ali viktimizaciji migrantov?" (Halilovich 2013: 133). S takimi in sorodnimi vprašanji v mislih sem sedela na trgu Piazza della Libertà - na trgu, ki velja za eno izmed glavnih zbirališč migrantov v Trstu - in zbirala pogum, da bi se približala skupini mlajših moških, ki so sedeli na klopcih nasproti mene. Nisem si upala pristopiti. Iz zagate me je rešila skupinica, ki je ob spomeniku na tleh razprostrla raznobarvne tepihe, in začela igrati UNO. Brez pomislekov sem se pridružila igri.

Da lahko kljub mnogim preprekam odkrivamo neskončnost zgodb ljudi na poti, zahteva metodološko prilagodljivost. Pri tem se lahko začasno osvobodimo okvirjev etnografske metode raziskovanja, ki jo v veliki meri sestavljata metoda opazovanja z udeležbo in izvajanje intervjujev (Angrosimo 2007), ter "iznajdemo" nestandardne pristope k terenskemu delu (Halilovich 2013; Minca 2022). Sama sem se odločila za metodo, ki jo Rodgers imenuje "hanging out" oz. tehniko druženja, ki naj bi delovala pozitivno tako na raziskovalca kot tudi na sogovornika. Ta metoda namreč predvideva neobremenjeno sodelovanje obeh strani, s čimer poskuša izničiti strukturne neenakosti, in vse udeležene obravnava kot polnopravne partnerje (Halilovich 2013: 133-135). Ključen "pristop" do mojih sogovornikov pa je bilo igranje družabne igre z imenom UNO ali Enka.

Pri tem "pristopu" se je na eni strani družabna igra izkazala kot dragoceno orodje za povezovanje ljudi, saj je, kot piše Kurdish, pomagalo pri preseganju kulturnih in jezikovnih razlik, prav tako pa je služilo kot način vzpostavljanja zaupanja med udeleženci ter za pridobivanje informacij, ki sicer niso dostopne z običajnimi raziskovalnimi metodami (Kurdish 2018: 867-882). Na drugi strani pa se je izbira igre UNO kazala kot dobra, se je je enostavno naučiti, mogoče jo je igrati z minimalnimi jezikovnimi spretnostmi in stopnjo predznanja. Lahko bi rekli, da gre za potencialno uporabno antropološko orodje za raziskovalce, ki želijo premostiti kulturne razlike in razumeti družbene svetove svojih sogovornikov.

Vendar pa je bil UNO več kot le orodje za vzpostavljanje prvega stika (t.i. *icebreaker*), s katerim sem poskušala svoje sogovornike vzpodbuditi k odprtemu pogovoru. Ker gre za eno izmed bolj prepoznavnih iger s kartami in se jo igra skoraj po vsem svetu, igra pozna več različic, preko katerih je možno spoznati navade soigralcev. Fantje iz Afganistana in Pakistana, s katerimi sem igrala UNO, sicer niso uvajali posebnih pravil, saj smo prišli do skupnega soglasja glede poteka igre. Delna odstopanja je bilo opaziti le pri koncu igre, kjer smo študentje in študentke iz Slovenije z eno karto v roki zaklicali "UNO", s čimer smo naznanili približujoč se konec igre, medtem ko je nekaj izmed soigralcev iz Pakistana enako zadevo nakazalo z dvojnimi trkom po igralni površini in izrečeno besedo: UNO.

Ob igranju s svojimi sogovorniki sem ugotavljala, da je ta igra lahko tudi dobro orodje za učenje prvih besed v novem jeziku. Tako sem se, na primer, naučila kako se poimenujejo barve, ki se uporabljajo pri igranju UNA, kot jih v jezikih paštu in urdu poimenujejo moji sogovorniki iz Afganistana in Pakistana:

	PAŠTU	Fonetično	URDU	fonetično
RDEČA	سور	/sur/	سرخ / لال	/surkh/
MODRA	اسماني	/asmaani/	نیلا	/nila/
RUMENA	زیر	/zyarr/	پیلا	/pila/
ZELENA	شین	/shin/	سبز / ہرا	/hara/

Igra mi je prinesla tudi dragocen vpogled v različne prakse igranja te igre. Slovenski del igralcev je bil navajen, da se pri igri formirajo t.i. "klani" oz. skupine od 2 do največ 4 igralcev, ki nato kot ekipa sodelujejo proti drugi ekipi in kljub temu, da igra vsak zase, vseeno sodelujejo kot skupina. Tega pa ni bilo moč opaziti v igri s sogovorniki iz Afganistana in Pakistana, saj nihče izmed igralcev ni prevzel vodilne vloge in dal pobudo za omenjeno povezovanje v ekipo, drugi pa bi prevzeli bolj pasivno vlogo sledilcev. Naslednja razlika se je nanašala na vlogo pomočnika, ki ga prej nisem poznala. Kljub temu, da nas je skupno igralo do največ 8 igralcev hkrati, je skoraj vsak izmed migrantov imel ob sebi še pomočnika, ki pri igri ni želel sodelovati kot igralec, prav tako pa ni želel odstopiti od vloge pomagača, ki je igralcu svetoval kako naj igra in katera poteza je za nadaljnjo igro najboljša.

Vendar, ali je ta igra res primerna metoda za antropološko raziskavo med odraslimi migranti? Ker gre pri kartah UNO za preprosto igro, ki vključuje ponavljajoča se dejanja, jo lahko brez težav primerjamo z otroškimi igrami in na ta način lahko migrante infantiliziramo, enačimo z otroki (Halilovich 2013: 133-136). Čeprav se je v primeru moje terenske izkušnje UNO izkazal za dober način druženja s sogovorniki, se je potrebno zavedati, da bi bil lahko tak pristop v podobni situaciji nespoštljiv ter bi prispeval k nadaljnjem odvzemanju moči in dostojanstva ljudi na poti, ki so že večkrat izkusili **gejm** – življenjsko nevarno igro, ki zaznamuje njihovo pot v države Evropske unije.

2. 9. 2023.

Literatura

Angrosimo, Michael. 2007. *Doing Ethnographic and Observational Research*. London: SAGE Publications.

Halilovich, Hariz. 2013. "Ethical Approaches in Research with Refugees and Asylum Seekers Using Participatory Action Research Methods". V *Values and Vulnerabilities: The Ethics of Research with Refugees and Asylum Seekers*. Karen Block, Elisha Riggs in Nick Haslam, ur. Toowong: Australian Academic Press.

Kurdish, Derya, Roxana Tsagarousianou in Maria Tamboukou. 2018. "Playing Games in Fieldwork. Reflections on Using Board Games in Refugee Research". *Sociological Research Online* 23/4: 867-882.

Lipovec Čebtron, Uršula in Jelka Zorn. 2023. "Kaj otežuje spoštovanje pravic migrantk_ov in begunk_cev?". V *Uvod v pravo migracij in mednarodne zaščite*. Samo Bardutzky, ur. Ljubljana : Pravna fakulteta, Založba Pravne fakultete, 28-39.

Minca, Claudio. 2022. "Makeshift camp methodologies along the Balkan Route?" *Area* 54/3: 365-373.

Bilješke

Tekst je napisan u okviru kolegija Antropologija migracija Uršule Lipovec Čebtron i Ambroža Kvartiča na Odsjeku za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Ljubljani.